

ACHTERGRONDINFORMATIE BIJ MODULE 1

Als makers van dit lespakket hebben wij ons laten inspireren door verschillende personen en diverse opvattingen over het verlenen van zorg. De overeenkomst in de diverse opvattingen is dat ze het belangrijk vinden dat de cliënt centraal staat en dat er recht gedaan wordt aan diens leefwereld en zorglogica.

Hierna zullen we een aantal belangrijke inspiratiebronnen kort samenvatten. Aan het einde van deze tekst zijn alle bronnen die we voor Module 1 hebben gebruikt te vinden.

De eerste inspiratiebron is **Chiel Egberts**. Hij heeft een aantal boeken geschreven over de driehoeksverhouding cliënt - familie - begeleiders. We noemen enkele belangrijke uitgangspunten in zijn denken over deze driehoek.

- In de top van de driehoek staat de cliënt. Het draait om haar of hem. Het is zijn leven, zijn huis, zijn geld en smaak. Al te lang hebben professionals het leven van cliënten in belangrijke mate bepaald.
- Zonder basis kan er geen top zijn. Professionals en familie werken samen in het belang van de top, de cliënt. Dit beeld van de driehoek geeft een juist perspectief. Ouders en familie (mantelzorgers) zijn vaak nog een blinde vlek voor professionals.
- De driehoek is gelijkzijdig. Elke zijde doet er toe en is evenwaardig.
- Het is een puzzel om de driehoek passend te krijgen; de professional legt het eerste stukje en nodigt de anderen uit om verder in te vullen.

Els van Wijngaarden heeft 25 ouderen geïnterviewd voor het promotieonderzoek dat zij verrichtte aan de Universiteit voor Humanistiek. In Trouw van 9 mei 2015 vertelt ze hierover. In de gesprekken met de ouderen hoorde Van Wijngaarden telkens dezelfde vijf klachten: eenzaamheid, er niet meer toe doen, het onvermogen zichzelf te uiten, geestelijke of lichamelijke vermoeidheid en een aversie tegen afhankelijkheid. Ouderen voelen zich soms een blok aan het been van hun kinderen, niet meer van belang, gemarginaliseerd. "Alsof je door een omgekeerde verrekijker naar de wereld kijkt."

Het is van belang om in het werken met ouderen aandacht te schenken aan deze vijf klachten en samen te zoeken naar mogelijke antwoorden. Op welke manier kan de oudere waar ik mee te maken heb, van betekenis zijn in de wereld om hem heen? Wat kunnen we doen om de intergenerationele dialoog op gang te houden? Eén van onze wensen bij het maken van dit lespakket was dat we op een zinvolle manier kennis van ouderen doorgeven aan een volgende generatie. We doen dat door ouderen een plek in de klas te geven.

Jan Hoogland, lector Vormend onderwijs aan de Hogeschool Viaa te Zwolle onderscheidt vier verschillende soorten zorglogica die aanwezig zijn in een zorgsituatie. Een *politieke* zorglogica legt de nadruk op de sociale rechtvaardigheid, een *economische* logica gaat over de marktwerking, een professionele logica gaat over deskundige dienstbaarheid en tot slot een *familiaire* logica die gaat over vanzelfsprekende solidariteit. Iedere logica heeft haar eigen taal en vanzelfsprekendheden. Het is van belang om te weten vanuit welke logica wordt gesproken. Hoogland zegt dat iedere professional ook een amateur zou moeten zijn in de zin van een liefhebber: iemand die er van houdt om iets voor een ander te betekenen.

Annelies van Heijst heeft een boek geschreven met de titel *Menslievende zorg*. Ze benadrukt hoe belangrijk het is om als zorgafnemer het gevoel te krijgen dat je ertoe doet, in plaats van een nummer of een volgende in de rij te zijn. Het boek is gebaseerd op drie bronnen: de tradities van de zorg, de studenten die ze les gaf en haar eigen ervaring met het afhankelijk zijn van zorg. Eén van de dingen die ze benadrukt, is dat je als patiënt in een afhankelijke positie zit en niet zomaar in staat bent om voor jezelf op te komen of de juiste zorg in te kopen. Het is belangrijk dat zorgverleners leren om de zorg 'menslievend' te laten zijn.

Evelien Tonkens doet in *Op zoek naar weerkaatst plezier* verslag van haar onderzoek naar de vraag: wanneer verloopt de samenwerking tussen mantelzorgers, vrijwilligers en professionals zorgvuldig en voor de cliënt soepel en hoe hangt dit samen met de betekenis die zij aan de zorg verlenen? De betekenis die je geeft aan zorg, hangt af van je betekenis kader en waar je het mee vergelijkt. Zorgen kan voortkomen uit morele plicht. Zorgen kan voortkomen uit het besef dat je het vroeger slechter had en nu schuld moet inlossen ten opzichte van je ouders. Zorg kan ook leiden tot weerkaatst plezier: het plezier dat iemand beleeft aan het plezier dat iemand ervaart wanneer hij door de ander in staat wordt gesteld iets te doen of te ervaren.

Bronnen bij Module 1

- Berge, A. van den (2005). *Gesprekskunst voor professionals - doelgericht bijsturen in lastige gesprekken met klanten*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Donkers, E. (2011). *Berichten uit de zorg*. Amsterdam: De Bezige Bij.
- Egberts, C. (2012). *Driehoekskunde, samenwerken in de driehoek cliënt, familie en begeleider*. Amersfoort: Agiel.
- Egberts, C. (2007). *Ouders op hun plek - samenwerken in de driehoek*. Amersfoort: Agiel.
- Heijst, A. van (2005). *Menslievende Zorg*. Kampen: Klement.
Meer van Annelies van Heijst: deze [video](#) en haar inaugurele rede [Ontferming voor dummies](#) (2011).
- Hoogland, J. (2011). *Goede zorg is betrokken zorg*, [SoZio 99, april 2011](#).
- Kuiken, A. (2015). [Naar verpleeghuis? Dan liever sterven!](#) Interview met Els van de Wijngaard over haar promotieonderzoek aan de Universiteit voor Humanistiek. *Trouw*, 9 mei 2015.
- Lange, F. de (2012). *Waardigheid, voor wie oud wil worden*. Amsterdam: SWP.
- Naafs, J. (2010). *Met zorg wonen*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Oomkes, F.R. (2011). *Communicatieleer*. Meppel: Uitgeverij Boom.
- Remmerswaal, J. (2013). *Handboek groepsdynamica*. Soest: Uitgeverij Boom Nelissen.
- Tonkens, E., Broeke, J. van den & Hoijtink, M. (2009). [Op zoek naar weerkaatst plezier: samenwerking tussen mantelzorgers, vrijwilligers, professionals en cliënten in de multiculturele Stad](#). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Westera, B. & Weve, S. (2012). *Aan de kant, ik ben je oma niet!* Haarlem: Gottmer Uitgevers Groep.

Meer lezen over het maken van [Levensboeken?](#)

Op de Belgische website hellomydear.be kun je een digitaal levensboek aanmaken.